

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΝΕΦ298: Comics και λογοτεχνία

7. E. A. Poe - P. Lopez, “The cask of Amodillado”

Κέλη Δασκαλά
Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
πρόγραμμα για την ανάπτυξη

Σκοποί-περιεχόμενα ενότητας

- Από τα «Κλασσικά Εικονογραφημένα» στο Graphic novel:

*“The cask of Amontillado” του Pedro Lopez
(2003)*

Βλ. σχετικά: Pedro Lopez, “The cask of Amontillado”, στον τόμο ‘*Graphic Classics*’, v. 1: Edgar Allan Poe, Eureka Productions 2006³, σ. 106-116.

Η πρώτη σελίδα

Το σκηνικό και ο πρωταγωνιστής

- Το εισαγωγικό καρέ πληροφορεί τον αναγνώστη για το σκηνικό (καρναβάλι)
- Προηγείται του τίτλου της ιστορίας. Ο τίτλος δεν ανήκει πλέον στο περιεχόμενο, μετατρέπεται σε αναπόσπαστο τμήμα της αφήγησης, όπως και τα ονόματα των δημιουργών (με μικρότερη γραμματοσειρά αυτά). Προτείνεται στον αναγνώστη να διαβάσει το γνωστό διήγημα του Ροε με νέο πρίσμα, αυτό του κομίστα (Lopez).
- Δεύτερο καρέ: αφηγητής και πρωταγωνιστής, ο Μόντρεσορ.
- Μεταμφιεσμένος (φορά μάσκα και ντόμινο εξ αρχής).
- Σκοτεινή προσωπικότητα. Ομολογεί σε πρώτο πρόσωπο πώς υποκρίνεται τον φίλο (δεν χαμογελά ωστόσο).
- Αφέλεια Φορτουνάτο: Τονίζεται η αδυναμία του να αντιληφθεί την πραγματικότητα.

Στο τρίτο καρέ: Οι χαρακτήρες

- Στο τετράγωνο της αφήγησης μαθαίνουμε πως είναι βράδυ. Αποδίδεται με μαύρο ο **σκοτεινός Μόντρεσορ** (και το κρασί). Με άσπρο το σκηνικό της ιστορίας.
- **Η αφήγηση του Πόε συμπυκνώνεται.**
- Το αφηγηματικό πλαίσιο, όπου ο Μόντρεσορ σημειώνει την αδυναμία στο κρασί, ενώνει τα καρέ (σχέδιο σε εφαρμογή, ροή γεγονότων)
- Ο μεγαλύτερος σε μέγεθος, απειλητικός (πρόσωπο χωρίς μάτια, με μύτη σαν μαχαίρι στην πλάτη του άλλου), Μόντρεσορ πλησιάζει τον αδύνατο Φορτουνάτο-γελωτοποιό: το πρόσωπο και η ματιά του προδίδουν αθωότητα.
- Όχι ισότιμοι ήρωες (σωματικά και ψυχικά)

Ο αδιάφορος Μόντρεσορ και ο αδύναμος Φορτουνάτο:

- Ο Μόντρεσορ αναφέρεται στον Λουτσέσι και ο Φορτουνάτο «πέφτει» στην παγίδα.
- Ο Μόντρεσορ απεικονίζεται ψυχρός και αδιάφορος, φορώντας τη μάσκα που κρύβει τα μάτια του, ενώ τα λόγια του φανερώνουν ότι νοιάζεται.

Ο Μόντρεσορ αποκαλύπτει το πρόσωπό του (φθάνοντας στο υπόγειο-τάφος)

- Ο Μόντρεσορ ενδιαφέρεται για την υγεία του «φίλου».
- Μαύρος τώρα -πιο κοντά στον θάνατο- ο Φορτουνάτο (καρέ χωρίς πλαίσιο: ήρωας χωρίς στερεή υπόσταση, πορεία προς τον θάνατο)
- Αποσιωπάται η ζήλια για τον Φορτουνάτο, όπως συμβαίνει στο διήγημα (εξηγώντας εκεί τα κίνητρα του Μόντρεσορ)

Τα βλέμματα

- Ο Lopez διατηρεί την ειρωνεία.
- Το μοχθηρό, σκοτεινό, βλέμμα του Μόντρεσορ σε αντίθεση με τον αποφασισμένο (να προχωρήσει στον θάνατό του) Φορτουνάτο και αφελή συνάμα.

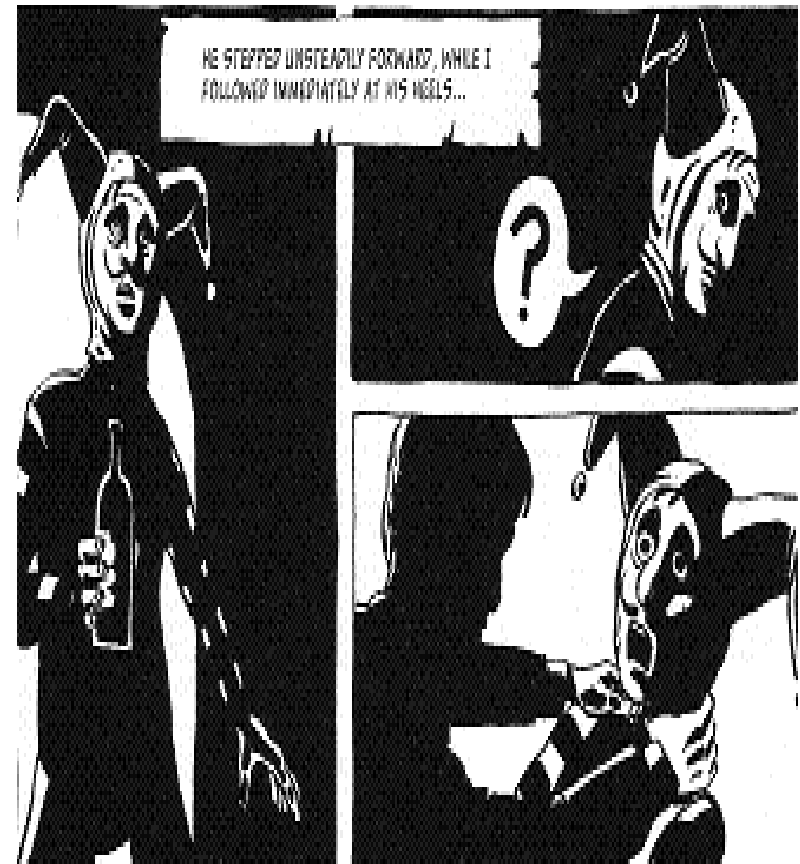

Το οικόσημο και το ρητό

- Ο Μόντρεσορ λέει το ρητό με ψυχρό βλέμμα. Δεν φαίνεται να μην καταλαβαίνει το νόημά του, αλλά ότι αδιαφορεί.
- Αποφασισμένος να πάρει εκδίκηση.
- Τονίζεται πάλι η αφέλεια του Φορτουνάτο. Επαναλαμβάνει το ρητό, κοιτά τον ψυχρό Μόντρεσορ, και νιώθει ήρεμος, σίγουρος. Προχωρά με βλέμμα χαρούμενο (μεθυσμένος).

Πορεία στον θάνατο: όσο προχωρούν (πιο σκούρες φιγούρες-σκιές) πληθαίνουν οι σκελετοί και τα κρανία

Ο ξαφνιασμένος Φορτουνάτο και ο ικανοποιημένος Μόντρεσορ

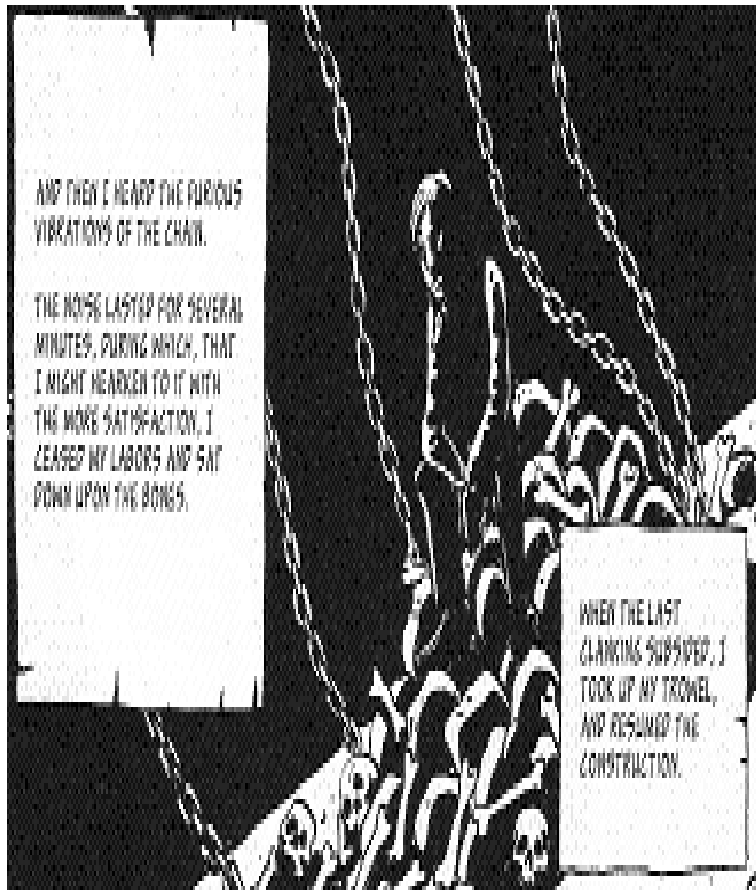
- Έμφαση (με την απόδοση του ήχου στη κλειδαριά) στο μεσαίο καρέ (χωρίς πλαίσιο-ζουμάρει ο αναγνώστης) στη φυλάκιση του ήρωα.
- Στόχος επιτεύχθη.
- Ικανοποίηση: Μόντρεσορ χαμογελά, κρατώντας το κλειδί > σύμβολο κυριαρχίας (και στα τρία καρέ)

Ο τρομοκρατημένος Φορτουνάτο:

όπως και στο διήγημα ο Μόντρεσορ ακούει τον φυλακισμένο. Ο αναγνώστης όμως βλέπει εδώ τον ήρωα να ουρλιάζει.

Η ώρα της κρίσης;

- Αφού χτίζει μεγάλο μέρος του τοίχου, ο Μόντερσορ, σε ένα πολύ σκοτεινό καρέ, κάθεται για να ξεκουραστεί, ακούγοντας τις αλυσίδες του Φορτουνάτο.
- Αλυσίδες κρέμονται γύρω του καταλήγοντας στα κρανία:
Μήπως νιώθει και αυτός αλυσοδομένος, όπως ο αντίπαλός του;
Τα επόμενα καρέ δεν αφήνουν περιθώριο αμφιβολίας.

Ο κυρίαρχος εκδικητής και το αφελές θύμα

- Ο Μόντρεσορ κοιτά μοχθηρά και αποφασιστικά.
 - **Δεν έχει τύψεις**
- Ο Φορτουνάτο σε απόγνωση. Κλείνει ο τάφος: δύο μαύρα καρτέ υπογραμμίζουν τη σιωπή και το απόλυτο σκοτάδι: θάνατος
 - **Η μέχρι τέλους αφέλεια: γελά, θεωρώντας πως ο Μόντρεσορ αστειεύεται.**
- Ανίκανος (και στο τέλος) να αντιληφθεί, γελοιοποιείται μια φορά ακόμα

Η τελευταία σελίδα

- Ο τοίχος δεν λειτουργεί σαν καθρέπτης. Χωρίζει για πάντα τους ήρωες.
- Ο Μόντρεσορ επαναλαμβάνει τα λόγια του Φορτουνάτο ψυχρά, παθητικά
- Κραυγή Φορτουνάτο (κεφαλαία, μπαλόني με έντονες γωνίες, σαν κεραυνός > αποδίδει την αλλοίωση της φωνής)

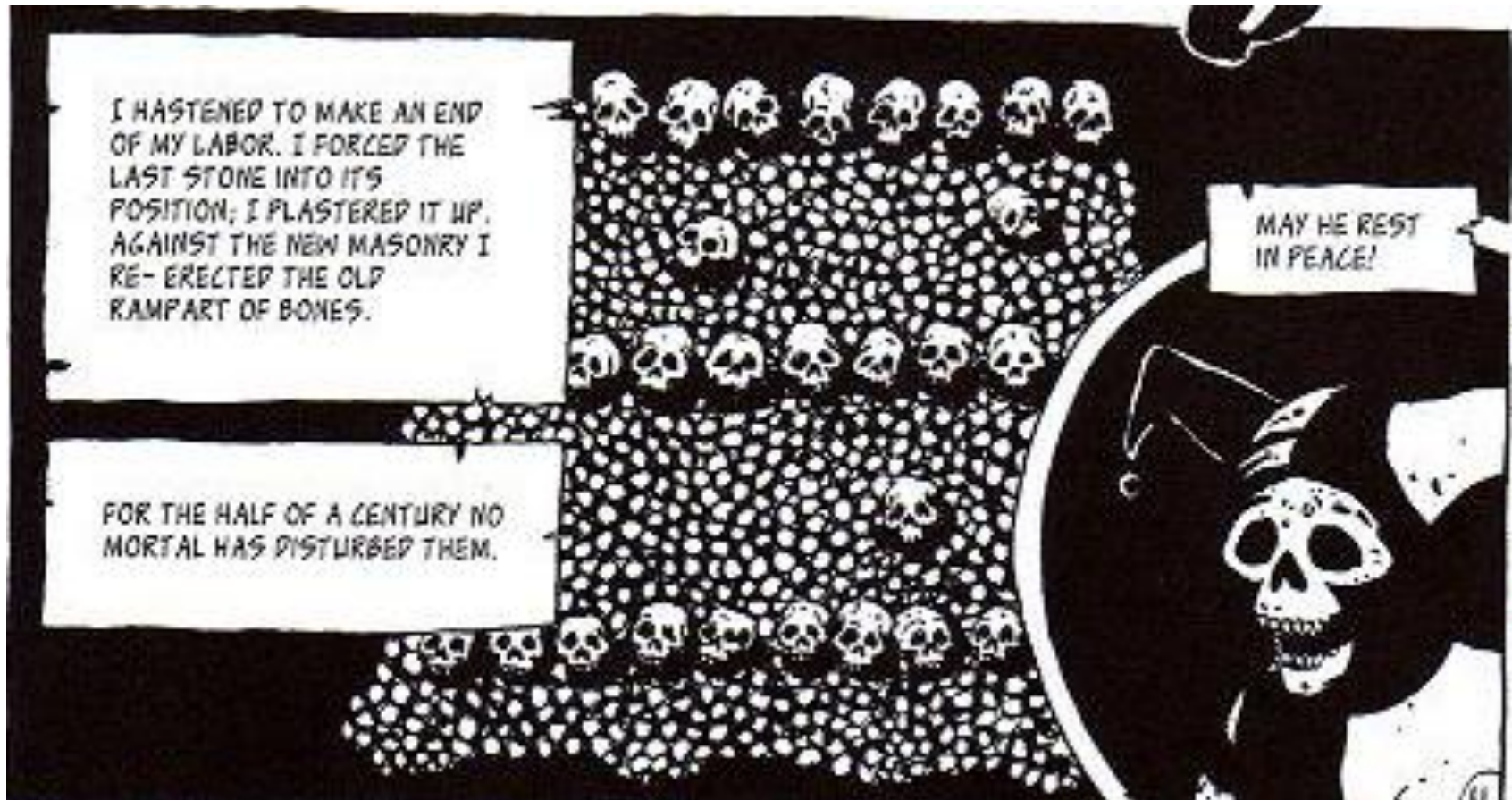
Τα δύο τελευταία καρτέ

- Ο Μόντρεσορ, σε ένα καρτέ χωρίς πλαίσιο, **χωρίς τύψεις**, κοιτά προς τα πίσω, τον τάφο του Φορτουνάτο, επαναλαμβάνοντας με ψυχρό τρόπο την κραυγή του Φορτουνάτο (όπως δηλώνει και η αλλαγή γραμματοσειράς και σχήματος στο μπαλόκι διαλόγου. Το πόδι του περνά-πατά στο τελευταίο καρτέ)

Η γελοιοποίηση του Φορτουνάτο

Πενήντα χρόνια μετά, το κρανίο, φορώντας ακόμα το καπέλο του γελωτοποιού, γελά.

Από τα «Κλασσικά εικονογραφημένα» στα Graphic novel:

The Cask of Amodillado (E. A. Poe – P. Lopez)

- Ο Lopez ακολουθεί την πλοκή του διηγήματος του Poe
- Δεν ακολουθεί όμως όλα τα ερμηνευτικά «κλειδιά» που παρέχει η 'εξομολόγηση' του Μοντρεσόρ
- Δεν αιτιολογεί την εκδίκηση (> ζήλια), (αναφέρονται μόνο οι προσβολές του αφελούς Φορτουνάτο στην αρχή)
- Απουσιάζει συνολικά η αβεβαιότητα, η διπλή νοηματοδότηση, τα διαφορετικά επίπεδα ειρωνείας, π.χ. σύμβολο-οικόσημο οικογένειας. Διατηρούνται μόνο όσα εξυπηρετούν την προθετικότητα του κόμικ:

ιστορία τυφλής εκδίκησης

Ο Lopez απαλείφει την αμφισημία του λογοτεχνικού κειμένου (π.χ. ο Μοντρεσόρ δεν διστάζει, η τελική φράση δεν διαθέτει διπλό νόημα για το ποιος από τους δύο πρωταγωνιστές «αναπαύεται»).

- Ο Μόντρεσορ, ένας serial killer, εύχεται μάλλον κανείς να μην ανακαλύψει το θύμα του (όπως ίσως και όλα τα άλλα: τόσο σκελετοί στα υπόγεια;)
- Η ιστορία του Πόε δεν διαβάζεται (και) ως ιστορία μετάνοιας ή ενοχών. Στο κόμικ ο Μοντρεσόρ παρουσιάζεται ως ο απόλυτος νικητής-εκδικητής.

[Βλ. σχετικά: Derek Parker Royal. “Sequential Poe-try: Recent Graphic Narrative Adaptions of Poe”, *Poe Studies/Dark Romanticism*, v. 39-40, is. 1-2 (2007-8), 55-67, http://www.academia.edu/224874/Sequential_Poe-try_Recent_Graphic_Narrative_Adaptations_of_Poe]

Ο Pedro Lopez

(www.pedrolopez.dk)

Δανός εικονογράφος και comic artist. Λάτρης των spaghetti western, προτιμά το noir ύφος και το μαύρο χιούμορ, εμπνευσμένο από τα ιταλικά θρίλερ, ταινίες επιστημονικής φαντασίας και Γάλλους δημιουργούς κόμικς, όπως ο Tardi, ο Herrmann και ο Mézières.

Ενσωματώνει τον τίτλο και το όνομα του Poe μέσα στην αφήγηση του κόμικ (με κεφαλαία τον τίτλο, δεξιά το όνομα του συγγραφέα και αριστερά το δικό του) > προτείνει στον αναγνώστη να διαβάσει την εικονογραφημένη ιστορία λαμβάνοντας υπόψη πώς η κριτική ή άλλες μορφές τέχνης «είδαν» και ερμήνευσαν τον Poe στο χρονικό διάστημα ανάμεσα στην εποχή του συγγραφέα και τις αρχές του 20ού αιώνα.

Η αισθητική και η ιδεολογία της εικόνας

- Αξίζει, για παράδειγμα, να συγκρίνει κανείς τη φιγούρα του μοχθηρού Μόντρεσορ-εκδικητή και του γελαστού κρανίου-αφελούς Φορτουνάτο με την αφίσα από ταινία του D. W. Griffith (1909) με θέμα τον Πόε.

«Edgar Allan Poe (Film)», D. W. Griffith (1909)

<http://www.youtube.com/watch?v=Zsc-BQG5yqo>

Ο Ροε, ο τρόμος και... η εκδίκηση

Ένας σκελετός αγκαλιάζει τον ήρωα, ο οποίος απεικονίζεται με βλέμμα ανήσυχο, μάλλον τρομοκρατημένο. Η εικονογράφηση του Lopez παραπέμπει στην αισθητική της αφίσας, αν και το νόημα αντιστρέφεται (ο σκελετός στο τέλος σύμβολο γελοιοποίησης του Φορτουνάτο στο κόμικ)

[Βλ. επίσης: D. W. Griffith, «THE SEALED ROOM (1909)», <http://www.youtube.com/watch?v=FAQkiPVD050>].

- *Η μορφή του Μόντρεσορ-τυφλού εκδικητή, η ερμηνευτική εν πολλοίς προσέγγιση του Lopez, ανακαλεί τόσο τα spaghetti-western του Sergio Leone και τις low-budget ταινίες τρόμου του Roger Corman, στη δεκαετία του 1960 (βλ. αφίσες που ακολουθούν).*

**Sergio Leone (τα κοντινά πλάνα, οι γωνίες λήψης, το στήσιμο
και οι χαρακτηρισμοί των ηρώων),**

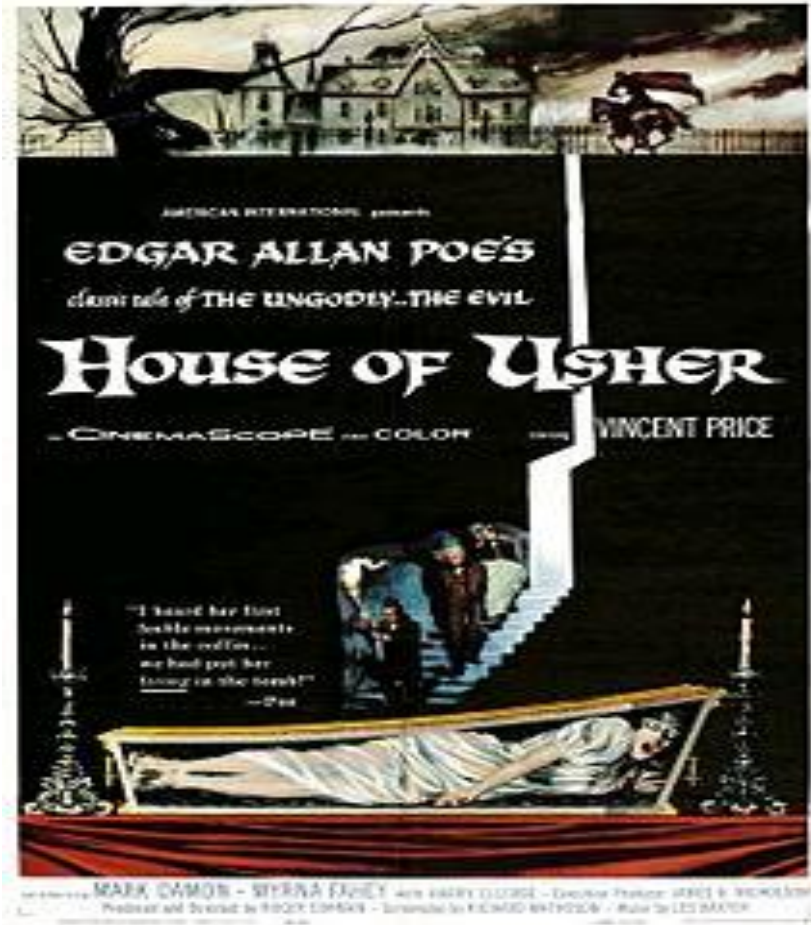
<http://www.imdb.com/name/nm0001466/>

Roger Corman

House of Usher (1960)
The Pit and the Pendulum
(1961)
The Premature Burial (1962)
The Raven (1963)
The Masque of the Red Death
(1964)
The Tomb of Ligeia (1964)

[http://www.imdb.com/media/rm3034291968/tt0053925?ref_=tt_pv_md_5:](http://www.imdb.com/media/rm3034291968/tt0053925?ref_=tt_pv_md_5)

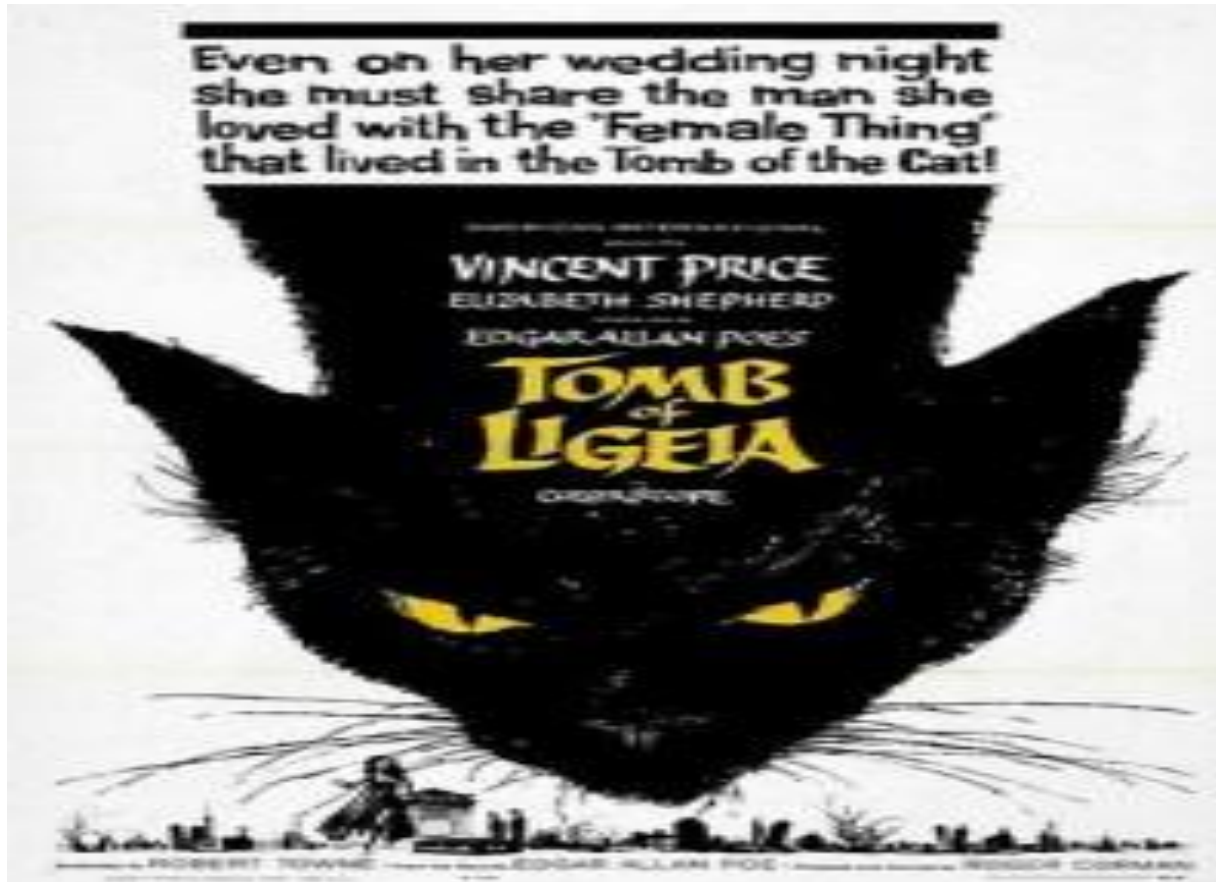
The pit and the pendulum (1961)

<http://thetruedeath.blogspot.gr/2013/01/the-pit-and-pendulum-1961.html>

“The tomb of Ligeia” (1964)

http://www.imdb.com/title/tt0059821/?ref_=tt_rec_tt

Ενδεικτική για την πρόσληψη του Πόε στην εποχή μας και η μικρού μήκους ταινία του Tim Burton “Vincent” (1982)
[http://www.youtube.com/watch?v=hD8uQzu0IL0:](http://www.youtube.com/watch?v=hD8uQzu0IL0)

**Ο Μόντρεσορ του Pedro Lopez (2003) –
Stanley Kubrik, *Eyes Wide Shut* (1999)**

**Κριτική του *Graphic Classics* από τον Stephen Rachman (2002),
<http://www.graphicclassics.com/pgs/reviews1.htm>:**

“Graphic Classics finds itself in the surprising position of being a representative of a slightly stodgier pop cultural medium, an instrument of pop canonization—like a new edition of collected stories—while the horror of Poe may be conveyed through the crasser vehicle of a game show. However, as Poe was the arch-theorist of that class of compositions “not to exceed in length what might be perused in an hour,” it is still altogether fitting that a medium such as the comic book that has either rightly or wrongly been accused of catering to the minimal attention span would continue to promote Poe. (...)

(συνέχεια...)

In his introduction to Graphic Classics, “The East Texas Po’ Kid Finds Poe and Hopes You Will Too,” Joe R. Lansdale (an author who also writes comics), describes himself in rather conventional terms as an invalid, bookish lad growing up in an East Texas cultural vacuum during the 1950s and 60s. Bookishness in this case means that he read comics and, when he “wanted something stronger,” he turned to Poe . And so we have a clear articulation of Poe’s cultural status for a popular segment of postwar America. Baby boomer Poe is a cultural figure who has more in common with Rod Serling, Twihght Zone episodes, and Roger Corman films than American literature, nineteenth-century romanticism”.

Ο Ροε στον 21^ο αιώνα

***Cult* φιγούρα της μεταπολεμικής αμερικάνικης κουλτούρας (baby boom generation), δημοφιλής έως τις μέρες μας (σινεμά, κόμικς, είδωλο της ποπ-αρτ, η μορφή του αναπαράγεται σε μπλουζάκια, κούπες κτλ). Το όνομά του ταυτίζεται με το μυστήριο, το περίεργο, το τρομακτικό, το μεταφυσικό, το φανταστικό. Το κόμικ του Pedro Lopez εντάσσεται σε αυτή την ερμηνευτική κληρονομιά και εκφράζει τη διεθνή αναγνώριση του Ροε ως κατεξοχήν συγγραφέα ιστοριών τρόμου.**